

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio CXVII. De liberalitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

litigiosus, quia in suis colloquiis, & ex conuersatione infert de facto tristitiam aliis. Nec excusatur a peccato, quoniam uoluntarii sunt actus isti deformes: sicut non totaliter excusatur detrahens ex loquacitate.

¶ Nota tertio pro art. 2. q. quia magis contrariatur affabilitati litigium quam adulatione, ut utius est hominem, qui multum esse uirtuosus, declinare in extremum adulationis, quam litigii, hoc est, attendere, ut in colloquiis, & conuersatione sua magis declinet, ut potius excedat in placendo, quam in contristando, iuxta illam regulam Philo. 2. Ethic. vi delictet, quod declinandum est in uirtutem similibus uirtuti. Et haec de tota hac questione facit.

Est Aug. in lib. de spiritu, & litter. c. 4 a med. tomo 3.

Lib. 7. ca. 6. parum ante med. com. 5.

* lib. 4. cap. ult. non longe a princ. tomo 4.

litigium aut ad contradictionem, quae fit intentione contristandi.

AD II. Dicendum, quod directa oppositio uiciorum ad uirtutes, non attenditur secundum causas, cum contingat unum uitiu ex diuersis causis oriri, sed attenditur secundum speciem actus. Licet autem quandoque litigium ex ira oriatur, potest tamen etiam ex multis alijs causis oriri: unde non oportet, quod directe opponatur mansuetudini.

AD III. Dicendum, quod Iacobus loquitur ibi de concupiscentia secundum quod est generale peccatum, ex quo omnia uicia oriuntur, prout dicit glossa ad Rom. 7. Bona est lex, quae dum concupiscentiam prohibet, omne malum prohibet.

ARTICVLVS II.

Utrum litigium sit grauius peccatum, quam adulatio.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur, quod litigium sit minus peccatum, quam contrarium uitiu. scilicet placiditas, uel adulatio. Quotid n. aliquod peccatum plus nocet, ratio peius esse uidetur: sed adulatio plus nocet, quam litigium. dicitur enim illa. 3. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, & uiam gressuum tuorum distillant. ergo adulatio est grauius peccatum, quam litigium.

¶ Praet. In adulatione uidetur esse quaedam dolositas, quia aliud adulator dicit ore, aliud habet in corde: litigiosus autem caret dolo, quia manifeste contradicit: ille autem qui cum dolo peccat, turpior est, ut Philosophus dicit in 7. * Ethicor. ergo grauius peccatum est adulatio, quam litigium.

¶ Pra. Verecundia est timor de turpi, ut patet per Philosophum in 4. * Ethicor. sed magis uerecundatur homo esse adulator, quam litigiosus. ergo litigium est minus peccatum, quam adulatio.

SED CONTRA est, quod tanto aliquod peccatum uidetur esse grauius, quanto spirituali statui magis repugnat: sed litigium magis repugnat statui spirituali. dicitur enim 1. ad Timoth. 3. q. oportet episcopum non litigiosum esse. & 2. ad Timoth. 2. Seruum Domini non oportet litigare. ergo litigium uidetur esse grauius peccatum, quam adulatio.

Respon. Dicendum, quod de utroque istorum peccatorum loqui possumus dupliciter. Vno modo, considerando speciem utriusque peccati. Et secundum hoc, tanto aliquod uitiu est grauius, quanto magis repugnat oppositae uirtuti. Virtus autem amicitiae principaliter tendit ad delectandum, quam ad contristandum: & ideo litigiosus qui superabundat in contristando, grauius peccat, quam placidus, uel adulator, qui superabundat in delectando. Alio modo, possunt considerari secundum exteriora motiua. Et secundum hoc quandoque adulatio est grauior, puta, quando intendit per deceptionem indebitum honorem, uel lucrum acquirere. Quandoque uero litigium est grauius, puta, quando homo intendit uel ueritatem impugnare, uel dicentem in contemptum adducere.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut adulator po-

test nocere occulte decipiendo: interdu nocere manifeste impugnan- autem est ceteris paribus, manifeste quali per uolentiam, quam occulte. Vt grauius peccatum, quam furum, ut supra.

AD II. Dicendum, quod non homo humanis illud est grauius, quod est in hominis est ex ratione: & ideo peccata carnalia, quibus caro dominatur, quamuis peccata spiritualia sint grauiora, cedunt ex maiori contemptu. Similiter sunt ex dolo, sunt turpiora, iniqua ex quadam infirmitate procedunt: de- sitate rationis, cum tamen peccata ma- doque sint ex maiori contemptu, & quali cum dolo existens, uidetur esse litigium quasi ex maiori contemptu pe- detur esse grauius.

AD III. Dicendum, quod sicut in uerecundia respicit turpitudinem peccati, semper magis uerecundatur homo de- cato, sed de magis turpi peccato. Et magis uerecundatur homo de adula- litigio, quam uis litigium sit grauius.

QVAESTIO CXVII. De liberalitate, in sex articulis diuisa.

DEINDE considerandum est, de liberalitate, & uitijs oppositis, scilicet auaritia, & prodigalitate.

Cetera liberalitatem autem quaeruntur sex.

- ¶ Primo, Utrum liberalitas sit uirtus.
- ¶ Secundo, Quae sit materia eius.
- ¶ Tertio, de actu ipsius.
- ¶ Quarto, Utrum magis ad curam dare, quam accipere pertineat.
- ¶ Quinto, Utrum liberalitas sit pars iustitiae.
- ¶ Sexto, De comparatione eius ad alias uirtutes.

ARTICVLVS I.

Utrum liberalitas sit uirtus.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit uirtus. Nulla enim uirtus contrariatur naturali inclinationi: inclinatio autem naturalis est ad hoc, ut aliquis plus sibi quam alijs prouideat, cuius contrarium pertinet ad liberalitatem, quia ut Philosophus, dicit in 4. Ethicor. liberalis non est respectu ad seipsum, ita quod sibi minus detrahit, ergo liberalitas non est uirtus.

¶ Praet. Per diuitias homo suam vitam sustentat, & ad felicitatem diuitiis organice deserunt, ut dicitur in 1. * Ethicor. Cum ergo diuitias uirtus ordinatur ad felicitatem,

Et q̄ remota eius materia est pecunia quæ est obiectu passioñi...

videtur, quod liberalis non sit vir tuosus, de quo Philo. dicit in 4. Ethico. quod non est acceptius...

¶ Præter Virtutes habent connexionem adinvicem: sed liberalitas nõ videtur connexa aliis virtutibus. Multi enim sunt virtuosus, qui non possunt esse liberales...

SED CONTRA est, quod Ambrosius dicit in 1. de Officiis. quod in Evangelio multas doctrinas accepimus iustæ liberalitatis: sed in Evangelio non docentur nisi ea, quæ ad virtutem pertinent...

RESP. Dicendum, quod sicut Augustinus dicit in lib. de lib. arb. bene uti his quibus male uti possumus, pertinet ad virtutem. Possimus autem bene, & male uti non solum his, quæ intra nos sunt...

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut Ambrosius & Basilus dicunt, superabundantia divitiarum datur aliquibus a Deo, ut meritum bonæ dispensationis acquirant. Pauca autem uni sufficiunt: & ideo liberalis plura laudabiliter sibi expendit, quam in seipsum...

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit circa pecunias. Omnis enim virtus moralis est circa operationes, uel passiones: esse autem circa operationes est proprium institutæ, ut dicitur in 5. Ethico...

AD TERTIUM dicendum, quod ad liberalem non pertinet sic divitias emittere, ut non sibi remaneat unde sustentetur, & unde virtutis opera exequatur, quibus ad felicitatem pervenitur. Unde Philosophus dicit in 4. Ethico. quod liberalis non negliget propria, volens per

hoc quibusdam sufficere. & Ambrosius dicit in lib. de Officiis. Dominus non vult simul effundi opes, sed dispensari. Nisi forte ut Helixus boues suos occidit, & pavit pauperes ex eo, quod habuit, ut nulla cura teneretur domestica: quod pertinet ad statum perfectionis spiritualis vite, de quo infra dicitur. Est tamen sciendum, quod hoc ipsum, quod est sua liberaliter largiri, in quantum est actus virtutis, ad beatitudinem ordinatur.

AD III. Dicendum, quod dicitur in 4. Ethico illi qui consumunt multas res in temperantia non sunt liberales, sed prodigi: & similiter quicumque effundit, quæ habet propter quæcumque alia peccata. Unde & Ambrosius dicit in 1. de Officiis. Si adiuves eum, qui profusiones aliorum eripere conatur, non probatur largitas. Nec perfecta est liberalitas, si iactantia causa magis, quam misericordie largiaris: & ideo illi qui carent aliis virtutibus, licet in aliqua mala opera multa expendant, non sunt liberales. Nihil etiam prohibet aliquos multa in bonos usus expendere, & habitum liberalitatis non habere: sicut & aliarum virtutum opera faciunt homines antequam habitum virtutis habeant, licet non eodem modo virtuosus, ut supra dicitur est. Similiter etiam nihil prohibet aliquos virtuosos, licet sint pauperes, esse liberales. Unde & Philosophus dicit in 4. Ethico. Secundum substantiam, id est, facultatem divitiarum, liberalitas dicitur. Nam etiam consistit in multitudine datorum, sed in dantis habitu. & Ambrosius dicit in j. de Officiis. quod affectus divitem collationem, aut pauperem facit, & pretium rebus imponit.

ARTICVLVS II. ¶ An liberalitas sit circa pecunias. AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit circa pecunias. Omnis enim virtus moralis est circa operationes, uel passiones: esse autem circa operationes est proprium institutæ, ut dicitur in 5. Ethico ergo cum liberalitas sit virtus moralis, videtur quod sit circa passiones, & non circa pecunias.

¶ Præter. In responsione ad primum s. artic. aduertitur, quod cum auctor dicitur, quod diuina datio non provenit ex eo, quod sic afficiatur ad ea que datur, ut est datio liberalitatis, sed ex eo, quod amat personas, quibus datur, quod pertinet ad charitatem, corrigere videtur, quod dixerat alibi, & specialiter in primo huius operis libr. quaestio. 21. quod scilicet in Deo est propria liberalitas: quia tamen diuina datio habet de liberali hoc, quod est sine expectatione & debito, ac per hoc liberalitas seclusis imperfectionibus potest sustineri in Deo ideo auctor non totaliter reprobatur dictum alibi, sed dicitur quod magis spectat ad charitatem, quam liberalitatem diuina datio. Et hæc de tota hac quaestione sufficiant.

Lib. 1. ca. 20. circa medium tomo 1.

q. 184. & 186. artic. 3. precipue.

Lib. 4. cap. 1. circa principium tomo 5.

Lib. 1. c. 30. inter principium, & medium, to. 1.

1. 2. q. 65. artic. 1.

Lib. 4. Ethic. ca. 1. tomo 5.

Lib. 1. c. 30. inter principium, & medium tomo 1.

Infra arti. 3. & 13. q. 60. ar. 5. cor. & mal. q. 11. ar. 1. cor. fi. & 4. Ethic. fin.

Libro 5. ca. 1. tomo 5.

¶ Præter.

¶ 2 Præ. Ad liberalem pertinet quarumcumque diuitiarum usus: sed diuitiæ naturales sunt ueriores, quæ diuitiæ artificiales, quæ in pecuniis consistunt, ut patet per Philo. in 1. Politic. ergo liberalitas non est principaliter circa pecunias.

Lib. 1. Politic. cap. 5. & 6. §. 5.

¶ 3 Præ. Diuersarum uirtutum diuersæ sunt materiæ, quia habitus distinguuntur secundum obiecta: sed res exteriores sunt materiæ iustitiæ distributiue, & commutatiue: ergo non sunt materiæ liberalitatis.

Libro 4. c. 2. circa medium, tomo 5.

Sed contra est, quod * Philoso. dicit in 4. Ethico. quod liberalitas uidetur esse medietas quædam circa pecunias.

Libro 4. c. 2. tomo 5.

Respon. Dicendum, quod secundum * Philo. in 4. Ethic. ad liberalem pertinet emissiuum esse. Unde & alio nomine liberalitas largitas nominatur, quia quod largum est, non est retentiuum, sed est emissiuum, & ad hoc idem pertinere uidetur etiam nomen liberalitatis. Cum enim aliquis a se emit, quodammodo illud a sua custodia, & dominio liberat, & animu suum ab eius affectu liberum esse ostendit. Ea uero quæ emittenda sunt ab uno homine in alium, sunt bona possessa, quæ nomine pecuniæ significantur: & ideo propria materia liberalitatis est pecunia.

In solut. ad arg. 3. præc. artic.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut dictu est, liberalitas non attenditur in quantitate dati, sed in affectu dantis. Affectus autem dantis disponitur secundum passiones amoris, & concupiscentiæ, & per consequens delectationis & tristitiæ ad ea, quæ dantur: & ideo immediata materia liberalitatis sunt interiores passiones, sed pecunia exterior est obiectum ipsarum passionum.

De discipl. Christi, ca. 1. 2. medium, tomo 9.

AD II. Dicendum, quod sicut * Aug. dicit in lib. de disciplina Christi. Totum quicquid homines in terra habent, & omnia quorum sunt domini, pecunia uocatur: quia antiqui, quæ habebant, in pecuniis habebant. & * Philosophus dicit in 4. Ethico. quod pecunias omnia dicimus, quorum dignitas numismate mensuratur.

Lib. 4. Ethic. in principio libri, tomo 5.

AD III. Dicendum, quod iustitia constituit æqualitatem in istis exterioribus rebus: non autem ad eam proprie pertinet moderari interiores passiones. Unde aliter pecunia est materia liberalitatis, & aliter iustitiæ.

ARTICVLVS. III.

Utrum uis pecunia sit actus liberalitatis.

Infra arti. 4. & quo. 5. art. 23. ad 1. & 4. Ethic.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod uti pecunia non sit actus liberalitatis. Diuersarum enim uirtutum diuersi sunt actus, sed uti pecunia conuenit aliis uirtutibus, sicut iustitiæ, & magnificentiæ, non ergo est proprius actus liberalitatis.

Libro 5. c. 9. per se a principio.

¶ 2 Præ. Ad liberalitatem non solum pertinet dare, sed etiam accipere, & custodire, sed acceptio, & custodia non uidentur ad usum pecuniæ pertinere. ergo inconuenienter dicitur proprius actus liberalitatis usus pecuniæ.

Libro 4. c. 1. ad medium a principio, tomo 5.

¶ 3 Præ. Usus pecuniæ non solum consistit in hoc, quod pecunia detur, sed in hoc, quod expendatur, sed expendere pecuniam refertur ad ipsum expendentem, & sic non uidetur esse actus liberalitatis. dicit enim * Seneca in 3. de Beneficiis. Non est liberalis aliquis ex hoc, quod sibi donat. ergo non quilibet usus pecuniæ pertinet ad liberalitatem.

Sed contra est, quod * Philoso. dicit in 4. Ethico. Vnoquoque optime utitur, qui habet circa singula uirtutem. ergo diuitiis utitur optime, qui habet circa pecunias uirtutem: iste autem est liberalis. ergo bonus usus pecuniarum est actus liberalitatis.

Respon. Dicendum, quod speciatim obiecto, ut supra habetur est. Quæ siue materia liberalitatis est pecunia, cuius mensurari potest, ut dicitur in libro 1. Politic. liber uirtus conuenienter se habet ad actum, consequens est, ut cum liberalitas actus eius sit proportionatus pecuniæ, cadit sub ratione bonorum uirtutum exteriora bona ad usum hominum: ideo actus proprius liberalitatis est diuitiis uti.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod liberalitas pertinet bene uti diuitiis, quod ordinari debet, eo quod diuitiæ sunt propria materia iustitiæ. Ad iustitiam autem pertinet uti iustitiam rationem debiti, prout dicitur in libro 1. Politic. Ad magnificentiæ autem pertinet, ut diuitiis secundum quandam speculatiuam, quædam rationem quod affluunt bonorum magni expletionem. Unde & magis perfectè dammodo se habet ex additione ad iustitiam, ut infra dicitur.

AD II. Dicendum, quod ad liberalitatem non solum conuenienter uti, sed etiam in merito, sed etiam in præparare oportet, ut ne utendum: Sicut a fortitudine dicitur, non solum exercere gladium in hoste, sed etiam exacere gladium, & in uagantia pecunia ad liberalitatem pertinet non solum, sed etiam eam præparare, & custodire, ut neum utum.

AD III. Dicendum, quod liberalitas qua materia liberalitatis sunt interiores passiones, secundum quas homo afficitur, ideo ad liberalitatem pertinet præparare, propter inordinatam affectionem, ut non prohibeatur a quocunque debitoribus duplex usus pecuniæ. Vnus ad sumptus, uel expensas pertinet, quo quis utitur ad alios, qui pertinet ideo ad liberalitatem pertinet, ut moderatum amorem pecuniæ conuenientibus expensis, neque rationibus. Unde circa rationes, quætas consistit, secundum * Philo. in 4. Ethico. autem Seneca est intelligendum, quod se habet ad dationes. Non quis liberalis ex hoc, quod sibi donat.

ARTICVLVS. IIII.

Utrum ad liberalem maxime pertinet dare.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod ad liberalem non maxime pertinet dare, quia prudentia dirigitur ad actus moralis: sed maxime uidetur ad actus moralis, diuitias conferuare, ut dicitur in Ethic. quod illi qui non accipiunt, susceperunt acquisitam ad alios, quod dare non maxime pertinet ad liberalitatem, neque ab eo cessat, quod tristatur de his quæ de dationibus, ut dicitur in 4. Ethico. ergo maxime pertinet dare.

¶ 2 Præ. Ad illud implendum, quod tendit, homo utitur uis quibus, ut est petitiuus, ut * Philoso. dicit in 4. Ethico.

ARTICVLVS V.

Vtrum liberalitas sit pars iustitie.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas non sit pars iustitie. Iustitia enim respicit debitum: sed quanto est aliquid magis debitum, tanto minus liberaliter datur. ergo liberalitas non est pars iustitie, sed ei repugnat.

¶ 2 Præter. Iustitia est circa operationes, ut supra * habitum est: sed liberalitas est præcipue circa amorē, & concupiscentiam pecuniarum, quæ sunt passiones. ergo magis uidetur liberalitas ad temperantiam pertinere, quam ad iustitiam.

¶ 3 Præter. Ad liberalitatem pertinet præcipue conuenienter dare, ut * dictum est: sed conuenienter dare pertinet ad beneficentiam, & misericordiam, quæ pertinent ad charitatem, ut supra f dictum est. ergo liberalitas magis est pars charitatis, quam iustitie.

SED CONTRA est, quod * Amb. dicit in 1. de Officiis. Iustitia ad societatem generis humani refertur. Societatis enim ratio diuiditur in duas partes, iustitiam scilicet, & beneficentiam, quam eandem liberalitatem, aut benignitatem vocant. ergo liberalitas ad iustitiam pertinet.

RESPON. Dicendum, quod liberalitas non est species iustitie: quia iustitia exhibet alteri quod est eius: sed liberalitas exhibet id, quod suum est. Habet tamen quandam conuenientiam cum iustitia in duobus. Primo quidem, quia principaliter est ad alterum, sicut & iustitia. Secundo, quia est circa res exteriores, sicut & iustitia, licet secundum rationem, ut * dictum est: & ideo liberalitas a quibusdam ponitur pars iustitie, sicut uirtus annexa ei, ut principali.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod liberalitas, etsi non attendat debitum legale, quod attendit iustitia, attendit tamen debitum quoddam morale, quod attenditur ex quadam ipsius decentia, non ex hoc, quod sit alteri obligatus: unde minimum habet de ratione debiti.

AD II. Dicendum, quod temperantia est circa concupiscentias corporalium delectationum. Concupiscentia autem pecunia, & delectatio non est corporalis, sed magis animalis: unde liberalitas non pertinet proprie ad temperantiam.

AD III. Dicendum, quod datio beneficentia, & misericordie procedit ex eo, quod homo est aequaliter affectus circa eum, cui dat: & ideo talis datio pertinet ad charitatem, siue ad amicitiam: sed datio liberalitatis provenit ex eo, quod dās est aequaliter affectus circa pecuniam, dum eam non concupiscit, neque amat: unde etiam non solum amicis, sed etiam ignotis dat quando oportet. Vnde non pertinet ad charitatem, sed magis ad iustitiam, quæ est circa res exteriores.

ARTICVLVS VI.

Vtrum liberalitas sit maxima uirtutum.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod liberalitas sit maxima uirtutum. Omnis enim uirtus hominis est quædam similitudo diuinæ bonitatis: sed per liberalitatem homo maxime assimilatur Deo, qui dat omnibus affluenter, & nō improperat, ut dicit Iac. 1. ergo liberalitas est maxima uirtutum.

¶ 2 Præterea. Secundum * August. in 6. de Trini. In his quæ non mole magna sunt, idem est esse maius, quod melius: sed ratio bonitatis maxime uidetur ad liberalitatem pertinere, quia bonum diffusiuum est, ut patet per * Dion. 4. capitu. de diuin. nomi. Vnde

Supra q. 18. art. 13. ad 2. & q. 117. ar. 2. & 3. & ar. 3. ad 2. Et infra q. 157. ar. 1. co. Et 3. di. 27. q. 2. ar. 4. q. 2. cor. Et m. q. 13. art. 1. cor. h.

q. 58. ar. 9. & 1. 2. q. 60. ar. 1. 2. & 3.

* ar. præced. ad 2.

q. 30. & 31.

Ambr. libro 1. de Officiis. 18. in princ. tomo 1.

He in corp. & ar. 1. d. h. uis q. ad 3.

Libro 6. c. 8. patrum ante medium, tomo 3.

Dion. ca. 4. in princip. &

ergo possit sibi præparare facultatem aliis donandi. A
ergo uidetur, quod maxime non intendat ad dandū.
Præter. Magis homo obligatur ad hoc, quod prouideat sibi, quam aliis: sed expendendo aliquid, prouidet sibi, dando autem prouidet aliis. ergo ad liberalitatem magis pertinet expendere, quam dare.
SED CONTRA est, quod * Phil. dicit in 4. Ethicor. quod liberalis est superabundare in datione.
RESP. Dicendum, quod proprium est liberalis uti pecunia. Vfus autem pecunie est in emissionem ipsius: nam acquisitio pecunie magis assimilatur generationi, quam vsui. Custodia uero pecunie, inquantū ordinatur ad facultatem uendi, assimilatur habitui. Emissio autem alius rei quanto fit ad aliquid diuersius, tanto a maiori uirtute procedit, sicut patet in his, quæ prouiciunt: & ideo ex maiori uirtute procedit, quod aliquis emittat pecuniam dando eam in speciem aliam, quam expendendo eam circa seipsum. Propter hoc magis est uirtutis, ut precise tendat in id, quod est perfectius est: nam uirtus est perfectio, quædam ut dicitur in 7. Physicorum: & ideo liberalis maxime ad dandū ex datione.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ad prudentiam pertinet custodire pecuniam, ne surripiatur, aut inuoluntate expendatur: sed uiliter eam expendere non est minoris prudentie, quam uiliter eam conferuam in bono, sed maioris: quia plura sunt attendenda circa usum pecunie, qui assimilatur motui, quæ circa cōseruationem, quæ assimilatur quieti. Quod autem illi, qui sunt in bono, operantur ab aliis acquisitas, liberalius expendunt, quasi existētes inopia in experti, si propter illam hanc in experientiam liberaliter expendēt, non habent uirtutem liberalitatis: sed quandoque inuoluntate in experientia se habet solum sicut tollēs impedimentum liberalitatis, ita quod promptius liberaliter agant. Timor enim inopia ex eius experientia procedens, impedit quandoque eos, qui acquisierunt pecuniam, ne eam consumant liberaliter agendo: & similiter amor, quo eam amant, tanquam proprium effectum, ut * Phil. dicit in 4. Ethico.

AD II. Dicendum, quod sicut f dictum est, ad liberalitatem pertinet conuenienter uti pecunia, & per consequens conuenienter dare, quod est quidam usus. Quælibet autem uirtus tristatur de contrario sui actus, & uirtus eius impeditur. Ei autem quod est conuenienter dare, duo opponuntur, scilicet non dare quod conuenienter est dandum, & dare aliquid inconuenienter. Vnde de utroque tristatur liberalis, sed de primo magis, quia plus opponitur proprio actui: & ideo non dat omnibus. Impeditur enim actus eius, si quibuslibet daret. Non enim haberet unde aliis daret, quibus dare conuenit.

AD III. Dicendum, quod dare, & accipere se habent sicut agere, & pati. Non est autem idem principium agendi, & patiendi. Vnde quia liberalitas est principium dationis, non pertinet ad liberalem, ut sit promptus ad recipiendum, & multo minus ad petendum. Vnde uersus.

Si quis in hoc mundo uult multis gratus haberi, Det, capiat, quærat, plurima, pauca, nihil.
Ordinat autem ad dandum aliqua secundum conuenientiam liberalitatis, scilicet fructus propriarum possessionum, quos solcite procurat, ut eis liberaliter utatur.

AD IIII. Dicendum, quod ad expendendum in scripturam natura inclinatur: unde ad hoc, quod pecuniam quis persudat in alios, pertinet proprie ad uirtutem.

Ambr. lib. 1. cap. 28. circa prin. tomo 1.
Li. a. prof. 5.
Lib. 4. c. 1. ali quantulum a prin. tomo primo.
Lib. 1. c. 28. circa prin. tomo 1.
Lib. 1. Rheto. ric. cap. 9. n. 6. multum a p. in. tom. 6.

& ¶ Ambro. dicit in 1. de Officiis, quod iustitia censuram tenet, liberalitas bonitatem. ergo liberalitas est maxima virtutum.

¶ 3 Præ. Homines honorantur, & amantur propter virtutem: sed ¶ Boetius dicit in lib. de consolat. Largitas maximè charos facit. & * Philo. dicit in 4. Eth. ¶ inter virtuosos maximè liberales amantur. ergo liberalitas est maxima virtutum.

SED CONTRA est, quod ¶ Ambro. dicit in lib. de Officiis, quod iustitia excellentior videtur liberalitate: sed liberalitas gratior. * Philo. etiam dicit in 1. Rhetor. quod fortes, & iusti maximè honorantur, & post eos liberales.

RESPONDEO. Dicendum, quod qualibet virtus tendit in aliquod bonum. Unde quanto aliqua virtus in maius bonum tendit, tanto melior est. Liberalitas autem tendit in aliquod bonum dupliciter. Uno modo, primo & per se: alio modo, ex consequenti. Primo quidem & per se tendit ad ordinandum propriam affectionem circa possessionem pecuniarum, & vitium. Et sic secundum hoc præferuntur liberalitati: & temperantia, quæ moderatur & concupiscentias, & delectationes pertinentes ad proprium corpus: & fortitudo, & iustitia, quæ ordinantur quodammodo in bonum commune, una quidem tempore pacis, alia vero tempore belli. Et omnibus præferuntur virtutes, quæ ordinantur in bonum diuinum: nam bonum diuinum præeminet cuilibet bono humano. Et in bonis humanis bonum publicum præeminet bono priuato, in quibus bonum corporis præeminet bono exteriorum rerum. Alio modo, ordinatur liberalitas ad aliquod bonum ex consequenti: & secundum hoc liberalitas ordinatur in omnia bona prædicta. Ex hoc enim, quod homo non est amantius pecuniam, sequitur quod de facili utatur ea, & ad seipsum, & ad utilitatem aliorum, & ad honorem Dei: & secundum hoc habet quandam excellentiam ex hoc, quod utilis est ad multa. Quia tamen unumquodque magis iudicatur secundum id, quod primo, & per se comperit ei, quam secundum id quod consequenter se habet: ideo dicendum est liberalitatem non esse maximam virtutem.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod datio diuina provenit ex eo, quod amat homines quibus dat, non autem ex eo, quod afficiatur ad ea quæ dat: & ideo magis videtur pertinere ad charitatem, quæ est maxima virtutum, quam ad liberalitatem.

AD SECUNDUM dicendum, quod qualibet virtus participat rationem boni, quantum ad emissionem proprii actus. Actus autem quarundam aliarum virtutum meliores sunt, quam pecunia, quam emittit liberalis.

AD TERTIUM dicendum, quod liberales maximè amantur, non quidem amicitia honesti, quasi sint meliores, sed amicitia utilis, quia sunt utiliores in exterioribus bonis, quæ communiter homines maximè cupiunt: & etiam propter eandem causam clari redduntur.

¶ Super Questionis 118. Articulum primum.

IN art. 1. q. 118. dubium occurrit circa illud, Mensura diuitiarum est, prout sunt necessarie ad vitam hominis secundum suam conditionem.

QVAESTIO CXVIII.

De vitijs liberalitati oppositis, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est, de vitijs liberalitati oppositis.

Et primo, de auaritia. Secundo, de prodigalitate.

CIRCA primum quaritur octo.

¶ Primo, Vtrum auaritia sit peccatum.

¶ Secundo, Vtrum sit speciale peccatum.

¶ Tertio, Cui virtuti opponatur.

¶ Quarto, Vtrum sit peccatum mortale.

¶ Quinto, Vtrum sit grauissimum peccatorum.

¶ Sexto, Vtrum sit carnale, vel spirituale peccatum.

¶ Septimo, Vtrum sit vitium capitale.

¶ Octauo, de filiabus eius.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum auaritia sit peccatum.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod auaritia non sit peccatum. Dicitur enim auaritia quasi æris auaritas, quia scilicet in appetitu pecunie consistit, per quam omnia exteriora bona intelligi possunt, sed appetere exteriora bona non est peccatum: naturaliter enim homo ea appetit, tum quia subiecta sunt homini naturaliter, tum quia per ea vita hominis conseruatur, unde & substantia hominis dicitur. ergo auaritia non est peccatum.

¶ 2 Præ. Omne peccatum, aut est in Deum, aut in proximum, aut in seipsum, ut supra habitum est: sed auaritia non est proprie peccatum contra Deum. non enim opponitur neque religioni, neque iuribus Theologicis, quibus homo ordinatur in Deum. neque est peccatum in seipsum: hoc enim proprie pertinet ad gulam, & luxuriam, de qua Apostolus dicit 1. ad Corinth. 6. Qui fornicatur, in corpus suum peccat. Similiter etiam non uidetur esse peccatum in proximum, quia per hoc quod homines tenet sua, nulli facit iniuriam: ergo auaritia non est peccatum.

¶ 3 Præ. Ea quæ naturaliter ad hominem pertinent, non sunt peccata: sed auaritia naturaliter consequitur facultatem, & quemlibet defectum, ut ¶ Philo. dicit in 4. Ethico. ergo auaritia non est peccatum.

SED CONTRA est, quod dicitur ad Hebr. vlti. Sint mores sine auaritia, contenti presentibus.

RESPON. Dicendum, quod quibuslibet bonum consistit in debita mensura, necesse est, quod per excessum, vel diminutionem illius mensuræ malum proveniat. In omnibus autem quæ sunt propter bonum, bonum consistit in quodam mensura. Nam ea, quæ sunt ad vitam